

‘Niet vluchten in simpelheid’

Alexander Rinnooy Kan komt vrijdag naar het Eindhovense Muziekcentrum voor een lezing over, schrikt u niet:

‘Fractaal denken’

in relatie tot de muziek van de Hongaarse componist Ligeti. Hoe dan ook zou het zonde zijn alleen daarover te praten met de voorzitter van de Sociaal-Economische Raad en ook elders veelzijdig actieve bestuurder.

door Peter van Vlerken

Rinnooy Kan: „Ik had altijd goede redenen geen minister te willen worden.”
foto Sjaak Ramakers

De Machtigste Man van Nederland, waar Rinnooy Kan twee jaar achtereenvolgend is uitgeroepen, draagt een opvallend kleine knoop in zijn stropdas, veel bescheidener - en chiquer - in elk geval dan het brede exemplaar dat de laatste jaren mode is onder sommige mannen die macht wensen uit te stralen.

Er is ook enige reden tot bescheidenheid, want de SER-voorzitter zit voor even weer in de - overigens wel tamelijk briljante - rol van de student wiskunde die hij ooit is geweest, *zich buigend over het fenomeen van de 'fractals'*. Wie daar het fijne van wil weten, moet zeker naar het Muziekcentrum komen.

Daar zal hij, zoals hij aan de interviewer tracht te doen, uitleggen dat 'fractals' wiskundige modellen zijn, iets tussen lijn en vlak, iets tussen één- en tweedimensionaal, iets dat zich zodanig oneindig herhaalt in zijn structuur dat het - voor de liefhebber een machtig interessant fenomeen is, waarop sluitende numerieke berekeningen kunnen worden toegepast.

Rinnooy Kan laat een plaatje zien, waaruit blijkt dat 'fractals' zich ook in de natuur laten waarnemen, onder meer bij de nautiluschelp. Het is een prachtig plaatje, inderdaad. Ook toont hij een uitgeschreven compositie van Ligeti, die, zij het met een flinke portie verbeeldingskracht, in verband kan worden gebracht met 'fractals'.

„Helemaal zeker ben ik daar nog niet van.” Want, zoals gezegd: hij is er nog op aan het studeren. Het zou ook best kunnen dat Ligeti in bepaalde muziekstukken uitgaat van de eveneens wiskundige chaostheorie dat minime wijzigingen grote gevolgen kunnen hebben voor het grote geheel.

Hoe het ook zij, hij snapt waar de interviewer naartoe wil: van de wiskundige theorie naar de alledaagse werkelijkheid van kleine veranderingen met grote gevolgen, bekend van de metafoer van de vleugelslag van de vlinder in Beijing die kan zorgen voor een enorme onweersbui in New York.

En feilloos aanvoelend dat van hem een relatie wordt verlangd met de actualiteit, zegt hij: „De manier waarop de kredietcrisis zich zo razendsnel over de wereld heeft verspreid, laat zich mogelijk beter verklaren aan de hand van wiskundige modellen die bij de weersvoorspelling worden gebruikt, dan met de klassieke modellen in de economie.”

Dus met een beetje goede wil, voegt hij eraan toe, raakt zijn lezing en de pianomuziek Ligeti die daarbij gespeeld gaat worden, toch nog aan zijn wereld bij de SER. En daarover moet de rest van het gesprek dan maar gaan.

U belichaamt bij de SER het poldermodel...

„Ik houd niet van dat woord.”

Waarom niet?

„Omdat het een kleffe bijklank heeft gekregen. Voor veel mensen is 'polderen' zoiets gaan betekenen als door-modderen tot er iets warrigs is gevonden waar iedereen het over eens is.

Die associatie spreekt mij absoluut niet aan.”

Wat is uw uitleg?

„Dat het een uitzonderlijke traditie is van werkgevers- en werknemersorganisaties om te bezien of ze een gezamenlijk perspectief kunnen ontwikkelen op gewenst toekomstig sociaal- economisch beleid. Dat gebeurt nergens ter wereld zo succesvol als hier. Vandaar de invloed. De politiek kan een unaniem advies van de SER niet gemakkelijk in de wind slaan.”

Heeft de economische crisis de werkgevers en werknemers binnen de SER anders tegenover elkaar gezet dan voordien?

„ Juist als het moeilijk gaat met het land realiseren werkgevers en werknemers zich dat ze veel te winnen hebben door hun onenigheden op te schorten. Het is niet altijd zo geweest, maar op dit moment zie ik een grote bereidheid tot samenwerking.”

Veel werkgevers hebben zich bekeerd tot het Angelsaksische model van snel geld maken, terwijl werknemers zich meer gebaat achten met het Rijnlandse streven naar continuïteit. Dat wijst op ruzie tussen de twee.

„Er is een vrij fundamentele discussie gevoerd over de grondslagen van ons economisch bestel. Daarin hebben werkgevers zich zonder terughoudendheid uitgesproken voor onverminderde handhaving van de voorkeur die de SER van oudsher heeft gedemonstreerd voor het Rijnlandse model. Dus ik denk dat het meevalt met de ruzie.”

Dat verbaast me, omdat de kritiek steeds luider wordt op de Amerikaanse manier van bedrijfsvoering in veel Nederlandse ondernemingen.

„Die hoor ik ook natuurlijk. Maar bij de georganiseerde werkgevers bespeur ik een misschien door deze crisis nog sterker geworden afhankelijkheid aan de boodschap dat een bedrijf moet proberen een aantal partijen goed te bedienen en niet alleen de aandeelhouders.”